

บทบาทการเป็นแหล่งเรียนรู้ แนวคิดสำหรับองค์กรภาครัฐและเอกชน

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬา และนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

2. ความหมายของแหล่งเรียนรู้

“แหล่งเรียนรู้” หมายถึง “แหล่ง” หรือ “ที่รวม” ซึ่งอาจเป็นสภาพ/ สถานที่หรือศูนย์รวมที่ประกอบด้วย ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และกิจกรรมที่มีกระบวนการเรียนรู้หรือกระบวนการเรียนการสอนที่มีรูปแบบแตกต่างจากกระบวนการเรียนการสอนที่มีครูเป็นผู้สอนหรือศูนย์กลางการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่มีกำหนดเวลาเรียนยืดหยุ่นสอดคล้องกับความต้องการและความพร้อมของผู้เรียน การประเมินและการวัดผลการเรียนมีลักษณะเฉพาะที่สร้างขึ้นให้เหมาะสมกับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นรูปแบบเดียวกันกับการประเมินผลในชั้นหรือห้องเรียน แหล่งการเรียนรู้ตามมาตรา 25 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่น เป็นต้น

3. บทบาทของแหล่งเรียนรู้ในการให้การศึกษาแก่ผู้เรียนทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย

- 1) แหล่งเรียนรู้ต้องสามารถตอบสนองการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการ (Process of Learning) การเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง (Learning by doing) ทั้งการเรียนรู้ของคนในชุมชนที่มีแหล่งเรียนรู้ของตนเองอยู่แล้วและการเรียนรู้ของคนอื่น ๆ ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย
- 2) เป็นแหล่งทำกิจกรรม แหล่งทัศนศึกษา แหล่งฝึกงานและแหล่งประกอบอาชีพของผู้เรียน

- 3) เป็นแหล่งสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นโดยตนเอง
- 4) เป็นห้องเรียนทางธรรมชาติ เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า วิจัย และฝึกอบรม
- 5) เป็นองค์กรเปิด ผู้สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างเต็มที่และทั่วถึง
- 6) สามารถเผยแพร่ข้อมูลแก่ผู้เรียนในเชิงรุก เข้าสู่ทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง ประหยัด และสะดวก
- 7) มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน
- 8) มีสื่อประเภทต่าง ๆ ประกอบด้วย สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนและการพัฒนาอาชีพ

4. ยุทธศาสตร์การทำงานเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ของภาครัฐ เอกชน และชุมชน

- 1) กำหนดภารกิจเฉพาะด้านของแต่ละแหล่งข้อมูลเพื่อให้การทำงานมีพลังมากขึ้น
- 2) มีการจัดการร่วมกัน โดย
  - ภาครัฐสนับสนุนและอำนวยความสะดวก รวมทั้งให้คำปรึกษาทางวิชาการ ประสานการจัดกระบวนการกลุ่ม การสร้างผู้นำเพื่อกระตุ้นให้เกิดแหล่งเรียนรู้และการจัดการที่ยั่งยืน
  - ภาคเอกชนสนับสนุนงบประมาณ การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนที่เกี่ยวข้องกับแหล่งเรียนรู้
  - ภาคชุมชนหรือประชาชนในท้องถิ่นและผู้รับผิดชอบกิจกรรมทั้งหมดของแหล่งเรียนรู้
- 3) กำหนดรูปแบบและมาตรฐานการบริการขั้นพื้นฐานของแหล่งเรียนรู้ และสามารถดำเนินการร่วมกันได้
- 4) ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นร่วมกัน
- 5) ดำเนินการในเชิงรุก โดยการปรับรูปแบบขององค์กรและบุคลากร
- 6) จัดตั้งกองทุนสนับสนุน และจัดหาอาสาสมัครมาช่วยในการดำเนินงาน
- 7) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลระหว่างแหล่งเรียนรู้

5. แนวนโยบาย

- 1) ให้แหล่งเรียนรู้เป็นองค์กรเปิดที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาได้อย่างแท้จริง
- 2) จัดกระบวนการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งเรียนรู้ สถานศึกษา และชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

- 3) นำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เผยแพร่ความรู้ รวมทั้งพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม
- 4) กระจายอำนาจการจัดการทรัพยากรด้านต่าง ๆ ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีอำนาจจัดการแหล่งเรียนรู้ และได้รับการสนับสนุนในเรื่องข้อมูลรวมทั้งงบประมาณจากภาครัฐ สถานศึกษา นักวิชาการ และเอกชน
- 5) ให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อดำเนินงานในแหล่งเรียนรู้ทุกรูปแบบ
- 6) ให้มีการจัดการเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงการบริหารจัดการทรัพยากร การกำหนดกลไกการประสานประโยชน์ กำหนดยุทธศาสตร์ในการทำงานร่วมกันให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งรูปแบบของเครือข่ายนั้นมีหลากหลาย
- 7) ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนงานด้านแหล่งเรียนรู้กับต่างประเทศ